

Andreas Schäfer

Premor

»Idealiziral si ga,« je dejala Ruth, odeta v svojo gotovost. »Še danes ga idealiziraš.«

Sopara je lebdela nad travo, v kateri so se tu in tam lesketali zavoji vrtno cevi. Hruškine veje so se komajda premikale, miza na terasi je bila videti enako kot včeraj, krožniki, skodelice in kozarci, ki jih je čez noč navlažila rosa.

Lothar je odvrigel odejo in vstal. V kuhinji je spil kozarec vode, se spodaj, v kopalnici za goste, oprhal in se oblekel. Preden je zapustil hišo, se je obrnil, navada še iz časov pilotiranja, bežen posnetek doma pred morda poslednjim potovanjem. Blazine sedežne garniture so bile razmetane, pregrinjalo je ležalo na tleh, veter je skozi odprta pomična vrata na preprogo prinesel nekaj listov. Ruth je očitno še spala, od zgoraj ni bilo slišati ničesar.

Lahko bi se odpeljal na letališče. Ura na armaturni plošči je kazala 7 in 11 minut, okrog devetih pa je vzletelo letalo za Atene – gotovo je obstajal še kakšen lokalni let in če bi imel količkaj sreče, bi se v pojemajoči vročini popoldneva že vzpenjal po ozki stezici katerega izmed vzhodnih otokov. Ponovno je zaznal smolnat vonj borovcev, ki ga je spremljal na sprehodih, omamni vonj timijana, ki se je v oblačkih dvigal z makije. Sprva ga je radovednost že po nekaj dneh gnala na prvi trajekt, nato pa se je njegov ritem spremenil, ponovno je hodil po poznanih poteh, da bi izsledil spreminjanje pokrajin in svetlobe, večkrat je sledil izsušeni rečni strugi vse do prodnate plaže, ker ni

hotel verjeti, da odsotnost ljudi ni naključje. Nad strmo obalo je pohajkoval po vaseh, katerih obnovljene hiše so se skrivale za kamnitimi zidovi, ki so razmejevali polja. Zaželel si je, da bi tudi sam odslej živel tukaj, da bi lahko imel takšno trdnjavo, ki kljubuje neurjem, od koder bi lahko zvečer v transportnem vozilu po zaprašenih serpentinah odšklepetal v pristaniško mesto. Predvsem tišine se ni mogel nasititi. Dokler je bil tam, je izbrisala njegovo preteklost.

Toda ob misli na Ruthin molk, kadar jo je potem poklical iz kakšne druge dežele, je načrt ponovno zavrgel. Odcep za letališče je pustil za seboj, vozil se je mimo kompleksov pisarn, mimo stavb Nexxus House in Blue Towers. Hladno lesketajoči se stolpi Olivettija so bili videti, kakor da lebdiijo. Lothar je pritisnil glavo ob naslonjalo, napel obe roki in za hip zaprl oči. Ko jih je spet odprl, na širokem pasu ceste ni bilo videti niti enega samega avtomobila.

Neosebnost njegovega dela se mu je vedno zdela prijetna spremljevalna okoliščina pilotskega življenja, avtomatiziran potek dela, jasno opredeljene naloge, ki so omogočale, da se ne meniš zase in za druge. Neštetokrat je obkrožil svet, toda le redko je bil prisiljen, da se je komu približal bolj, kot si je želel. Distanca je spadala k njegovemu delu kot uniforma in za distanco je poskrbelo že togo načrtovanje razporeda letov: po največ enem tednu se je kabinsko osebje celo na dolgih progah ponovno razšlo in tako je bilo lažje ostajati na določeni razdalji. Seveda je hodil s svojimi kopiloti in kabinskim osebjem v bare in restavracije ter v pogovore vpletal letalske prigode in nedolžne družinske anekdote. Užival je v skupni euforiji, ko so na višini dveh, treh ali pet tisoč metrov predrli sivino oblakov in je sončna svetloba preplavila kabino; rad je imel površni občutek pripadnosti in šaljiv način medsebojne komunikacije – predvsem pa nezavezujočnost, ki je tičala za vsem tem. Vsakdo je

ostal opazovalec drugega, identično izšolan partner, ki se je na vedno enaka povelja odzival z vselej enakimi odgovori.

Lothar je bil tem bolj presenečen, ko je val sočutja odplaknil to profesionalno zadržanost, ko so se razširile govorice, kaj se je pripetilo njegovemu sinu. Kolegi, s katerimi nikdar ni letel skupaj, so poklicali, da bi družini izrekli sožalje. Predsednik uprave mu je osebno pisal pismo, združenje pilotov je na pogreb poslalo venec. Čudilo ga je, da povsem tuji ljudje sočustvujejo z njim. In zmedlo ga je, ker je bila prizadetost drugih videti večja kot njegova – vsaj sprva, ko so ga organizacijske naloge, javni nastopi in Ruthin obup silili, da je ostal zbran: na pogrebu, med govorom šolskega ravnatelja pred spominskim koncertom ali ko so jih obiskali Jakobovi kolegi iz društva jadralskih letalcev, da bi jima z Ruth predali spominsko knjigo. Lothar je bil tisti, ki je skupinico, ki je pobito molčala, povabil v dnevno sobo, on je sprejel darilo in ga prelistal od prve do zadnje strani. Jakob v zraku ali ko se pači za krmilom; Jakob z vrčkom piva v dvignjeni roki, na eni izmed poletnih zabav. Prisilil se je, da je prebral vse besede slovesa, vsako okorno pesem, potem ko je Ruth že davno hlipaje zapustila sobo. Prav on je bil tudi tisti, ki je Mertena tisti teden vozil v šolo, dvigoval slušalko, kadar je zazvonil telefon, odprl vrata sosedom, se zahvalil za lonc juhe ali zvrhane nakupovalne vrečke in pridušeno govoril v imenu družine. Čez dan je Ruth komaj kdaj vstala iz postelje, šele ob sončnem zahodu je bosa prišla po tekaču na stopnicah dol, v kopalnem plašču sedla poleg njega in Lothar ji je poročal, kaj vse je opravil tisti dan. Jakoba ni bilo več, bil je izbrisan, nemogoče se je bilo pogovarjati o njem. Namesto tega je poročal o tem, kdo je ponudil podporo in kaj mu je podarila ženska v trgovini z živili. Lothar je obnovil pogovore z živčnim mladim duhovnikom, ki jih je Ruth nato – ob dolgih premorih tišine – ponavljala sama pri sebi, z začudenjem v

glasu, kakor da je osupla, da sploh lahko govori, da je enemu dihu še vedno sledil naslednji.

Nato, čez noč, se je Ruth začela počutiti bolje. Skrb za Mertena ji je bila v oporo. Komaj kaj je še jedel, ni se hotel družiti s prijatelji in tudi med poukom se je le stežka zbral. Pomagala mu je pri domačih nalogah, se sestajala z učitelji, se posvetovala s šolskim psihologom – medtem pa je Lothar, razbremenjen svoje vloge, tedne in tedne preždel na kavču v dnevni sobi, vedno znova so ga tresli neslišni krči joka, ki so se nenadno pojavili in ponehali in ki so v njegovem žrelu puščali suho hripavo bolečino. Tolažili so ga rituali, ki jih je kmalu ponovno osvojil, rutinski gibi na vrtu, pripravljanje obrokov, preprosta osredotočenost na sekljanje zelenjave – in pričakovanje tega, da bo končno spet lahko letel. Počakal je toliko časa, da je Ruth ponovno prevzela nakupe, spet povabila prijateljice, s katerimi se je tiho pogovarjala na kavču, medtem ko je sam pri odprtih vratih sedel v delovni sobi pred zaslonom in se pretvarjal, kakor da jih ne posluša. Dan za dnem je odlašal in tako ga je prav ona pobarala po tem.

»Ne želiš ponovno delati?« ga je vprašala iz spalnice, ko je stal ob umivalniku v kopalnici. V ogledalu jo je videl v postelji, z blazino za hrbtom, dlani negibne na odeji.

Prosili so ga, naj pride na pogovor v četrto nadstropje nekega prizidka. Pripravil se je, vedel je, kaj smejo zahtevati od njega in česa ne, pa kljub temu mu je jeza spričo tega, da so takšen sestanek sploh sklicali, zategovala čeljustne mišice, ko je v klimatiziranem prostoru sedel nasproti obilnemu moškemu v začetku petdesetih let, ki ga je resno vprašal:

»Kako vam gre?«

Lothar je molčal.

Moški ga je pozorno pogledal skozi očala brez okvirjev, z globokimi brazdami na čelu, ustnice pa je našobil v pričakovanju.

»Žal vam moram zastaviti to vprašanje.«

»Dobro,« je dejal Lothar. »Gre,« je okleval, »na bolje.«

»Kaj pa počnete? Kako preživljate svoje dneve?«

»Delam na vrtu. Hodim na sprehode. Večinoma pa le posedam in ne počnem ničesar.«

»Lahko spite?«

»Ja.«

»Brez uspaval?«

»Ja.«

»Kaj pa vaša žena? Kako gre vaši ženi? Bi rada spet delala?«

»Morda pozneje. Skrbi za najinega sina. Drugega. Merten je še preveč vznemirjen..«

Moški je prikimal.

»Prejema Merten, no, dobiva profesionalno pomoč?«

»Ja, v zadnjem času.«

»Kaj pa vi? Imate koga, s komer se lahko pogovarjate? Zunaj družine?«

Lothar je molčal.

»V takšnih primerih obstaja možnost, da izkoristite svetovanje. Bi vam to pomagalo?«

»Rad bi letel. Opravljal svoje delo. To bi pomagalo.«

Moški je položil palec in kazalec na steklen pepelnik in ga potiskal sem ter tja.

»Toda nihče vam ne bi zameril, če bi hoteli delati v upravi, da bi lahko bili pogosteje z družino.«

Zazrla sta drug v drugega, dokler Lothar ni umaknil pogleda. Police poleg vrat so bile iz enakega tropskega lesa kot miza. Med fascikli,

prospekti in strokovno literaturo ni videl nobene zasebne fotografije.

»Zakaj ne prespite te odločitve? Se pogovorite z ženo?«

»Ni mi treba. To ni potrebno. Poslušajte me: ne predstavljam nikakršnega varnostnega tveganja.«

Moški je z zaponko nalivnika večkrat frcnil ob pokrovček. Nato se je na stolu obrnil proti oknu, se zazrl v sivo nebo nad mestnim gozdom, zatopljen v misli, kakor da je sam. Ne morejo te prisiliti, v nič te ne morejo prisiliti, je skoraj vedro pomislil Lothar, medtem ko je upiral pogled v afriško masko, ki je visela na steni za mizo. Nekaj časa je bilo slišati le šumenje klimatske naprave. Nato pa se je moški ponovno obrnil k Lotharju, položil roki na mizno ploskev in kratko dejal.

»Predložite dokazilo o primernosti za letenje.«

Čez nekaj tednov je Lothar letel v Kairo, z izkušenim kopilotom, ki se bo kmalu začel šolati za kapitana. Preden se je sklonil nad zemljevid, je dejal:

»Sem slišal.« Stisnil je ustnice: »Lepo, da ste spet z nami.«

V vseh mesecih, ko so mu kolegi izražali sožalje – med sestankom v prostoru za osebje, v kabini ali v hotelskem preddverju, tik preden se je vsakdo umaknil v svojo sobo – nihče ni omenjal morilca njegovega sina. Nejevoljno zamomljani »hvala,« preiskujoč pogled – ali pa niti to ne –, nato pa so vsi razbremenjeno prešli k dnevnemu redu. Morda so se na njegovih poletih zdaj manj smejali, morda so se stevardi bolj ustrezljivo odzivali na njegove prošnje, morda so dlani ostale v njegovih dlaneh tudi nekoliko dlje kot sicer, a vendar je bilo vse kot prej – z eno samo razliko. V njegovi prisotnosti se niso več pogovarjali o družinskih zadevah. Ta molk ga je varoval, kako zelo, je opazil nekega popoldneva v Seulu. Odšli so jest, v troje, in ko se je vračal s stranišča, je zaslišal, kako je kopilot rekel glavnemu stevardu: »Če bi

se meni kaj takšnega zgodilo, bi tega človeka ubil. Brez milosti. Kar je treba, je treba.«

Lothar je zadrževal dih in stal za bambusovo steno, manj kot dva metra oddaljen od svojih nevidnih kolegov. Žvenket, kakor da bi eden izmed njiju odložil čajno skodelico. V naslednjem trenutku se je znašel na pločniku, ki je bil širok kot drevored in po katerem so hodili skoraj izključno le mladi ljudje. Deževni oblaki so bili tako nizko nad mestom, da so gornja nadstropja stolpnic izginjala v njih. Naredil je nekaj korakov, se obrnil, zastal, množica ga je potiskala dalje, mimo trgovin z elektroniko in mimo prodajaln stripov, velikih kot veleblagovnice, mimo igralnic, iz katerih je prodiralo oglušujoče piskanje, pokanje in zavijanje, ter naposled pristal v zakajeni pivnici, v kateri so se za lesenimi mizami drenjali poslovneži. Ves večer je pil, soju, ne preveč močno riževo žganje, nad točilnim pultom so visele fotografije korejskih alpinistov, ki so – zaviti v puhovke – srečno pozirali pred golimi vršaci, medtem ko je histerični smeh drugih gostov vse glasneje pljuskal ob njegovo prijetno tiho zavest.

Lothar ni več hodil ven s kolegi. Ko je prišel v hotelsko sobo, je brnil čevlje v kot, odložil uniformo, zagrnil zavese in pogeldal v minibar. Natočil je tonik v kozarec, dodal obilo gina in pil, medtem ko je preklapljal z enega kanala na drugega. Krokodili, ki lazili po kalnih rekah; ženske, odete v čudovita svilena oblačila, ki so na razpotegnjenih drevakih rezale gladko gladino nekega jezera; dobrodušni nasmeh vremenoslovne vile na programu CNN; letališke čakalnice, ki so prehajale v pročelja, ki so odsevala zbledelo modrino. Kadar se je prebudil z izsušenimi usti, je televizijska svetloba odevala stene v prelivajoče se barve. Opazil je, da mu kruli v želodcu, pretipal se je do kopalnice, si opljuskal obraz z vodo in zapustil sobo.

Naj je bil v kateremkoli mestu, je prej ali slej pristal v četrtilih z ljudskimi kuhinjami, študentskimi lokali, v labirintu ulic starega

mesta, kjer je, večinoma stoje, nekaj zbasal vase. Nekoč je obležal na klopi v parku in ko je odprl oči, ni vedel, kje je. V krošnji platane nad njim je ptič zganjal hrup, v bližini je moralo biti morje, kajti zrak je bil svež in slankast, a ni se mogel spomniti niti poleta niti tega, kako je prispel tja. Prisluhnil je, ali sliši kakšne glasove, kosme jezika, a razen šumenja oddaljenega prometa ni bilo mogoče slišati ničesar in ko je naposled obrnil glavo, je za drevesnimi kronami v parku zagledal futuristične nebotičnike Šanghaja.

V Delhiju, se je spominjal, je pijan obstal pred krotilcem kač, dečkom, ki jih ni imel več kot deset, ki je nemudoma prenehal piskati na svojo piščal ter se molče zazrl v tla. Ure in ure je ždel v vetrovnem dohodu neke trgovine in čakal, ne da bi vedel, na kaj. Vstopal je na avtobuse, ki so ustavljali ob ulici, in se uklešččen med tuje ljudi peljal do končne postaje, v slume in v tihotapske kraje, v četrti ilovnatih koč, pred katerimi so svarili vsi priročniki. V Lagosu mu je vonj razpadajočega pasjega trupla na robu tržnice obrnil želodec, otroci so ga opazovali in se mu smejali, ko se je naslanjal na zid in bruhal – vendar ga nikdar niso napadli, ogrožali ali oropali. Zdaj, ko so mimo njega bežala mehka pobočja ob Roni, je razmišljal, da je bil takrat verjetno nedotakljiv. In nekako je tudi vsakokrat našel pot nazaj v hotel, prišel je točno ob odhodu avtobusa, ki je peljal na letališče, obrit, v lepo prilegajoči se uniformi, z levico je za seboj vlekel kovček na kolesih, kolegi pa so ga kot vedno prijazno pozdravili.

Tudi Ruth ni rekla ničesar. Pol noči je s kavča opazoval zibanje hruškinih vej in ko se je nato opotekel navzgor po stopnicah, tiho, da ne bi prebudil Mertena, in previdno legel k njej v posteljo, ga je pogledala s široko razprtimi očmi. Čakal je, da bo kaj rekla, z dlanmi, prekrižanimi na prsih, se je ozrl proti senci svojega stopala na poševni steni, toda ko se je ponovno obrnil k njej, je imela oči že zaprte.

V tem času je vsak dan pričakoval, da se ga bo ponovno polotila ohromelost, ki je njegovo telo v tednih po Jakobovi smrti priklenila na posteljo. Takrat je bil po več dni nesposoben, da bi se premaknil. Bolele so ga kosti, kakor da bi kdo z nožem dolbel po njih, njegova koža je postala porozna in napeta, kakor da bi neznani organ oddajal snov, zaradi katere mu meso nabrekne. Bal se je, da noge ne bodo več služile svojemu namenu, da med poletom ne bo imel več moči, da bi stopil na ustrezni pedal. Vendar se to ni godilo. Delal je tisto, kar je bilo potrebno. Le vse bolj občutljiv je bil na šume, pa tudi sicer bolj razdražljiv.

»Hej,« je zaklical skozi kabinska vrata, ko je tehnik med popraviljanjem nekega predalčka tik pred vzletom v Singapurju s svojim izvijačem glasno potegnil po kovinski površini. »Hej, začetnik, ali je to res potrebno?«

Moški je odložil orodje.

»Je kaj narobe?«

»Vsekakor. Vaša nesposobnost mi gre na jetra.«

»Lepo vas prosim,« je oni pomirjujoče dvignil dlan. »Nobenega razloga za nesramnost ni.«

Moški je bil majhen, čokat, nosil je temno moder kombinezon, lase mu je prekrivala tančica prahu in ko se je obrnil proč, da bi nadaljeval z delom, je Lothar dejal:

»Tako zapustite moje letalo.«

Tehnik je pomignil z obrvmi. Za hip se je zazrl skozi eno izmed oken ter nejeverno zmajal z glavo. Nato se je približal, medtem ko je steverdasa z okamnelim nasmeškom togo stala v predprostoru. Tako zelo se mu je približal, da bi Lothar v njegovih očeh lahko videl samega sebe, moškega v golobje sinjem ovratniku, ki ima na sebi smešno kapitansko čepico.

»Vaše letalo?« je ponovil in se nato umaknil, stewardesa pa je pričela vznemirjeno zlagati časopise na voziček s kolesci. Lothar se je ozrl po vzletni stezi. In medtem ko je opazoval druga letala v predpisanih pozicijah in *follow-me-cars*, ki so švigali sem ter tja, je – prvič po dolgem času – ponovno začutil, kako ozka je pilotska kabina, kako močno vbočene so stene, kako ozko je odmerjen prostor med glavo in stropom, za njim naslonjalo, kakor zraščeno z njegovim hrbtom. Nenadoma se je zavedel neizmerne moči spečih turbin, medtem ko ga je ščemela dlan, kakor da bi se oklepal ročaja za plin – pri tem pa sta mu obe roki mirno ležali v naročju. Ozrl se je h kopilotu, kakor da bi hotel nekaj reči. Nato je spet pogledal naprej. Tako vroče je bilo, da je zrak nad asfaltom migetal.

Kmalu zatem sta prišla dva letališka policista, ki sta od Lotharja zahtevala, da pihne v ustnik neke naprave, ter ga nato – ko sta z malega zaslona najprej odčitala prvi, nato še drugi rezultat – prosila, naj pride z njima.

Zaradi »neobičajne življenjske situacije« so mu ponovno ponudili, da začne delati v upravi, v kolikor pristane na to, da obiskuje terapijo. Odklonil je in začudeno ugotovil, da je potreba po pijači le nekaj tednov po tem, ko je dal odpoved, ponovno izginila.

Na nebu so se kopicili vabljivi kumulusi. Ko se je Lothar vrnil v Weyhers, se je ustavil na parkirišču za cerkvijo, izstopil in odšel v trgovino, v kateri sta z Jakobom nekdaj kupovala hrano za skupne jadralske polete. Negotovo je hodil po prehodih, si ogledoval uslužbenca, ki je klečal pred polico z vinom in pospravljajl steklenice. Vzel je zavojček kruha z rozinami in ga ponovno odložil. Na oddelku s sadjem je dolgo stal pred jabolki, preden se je s tablico čokolade postavil k blagajni. Zunaj so v gostem prometu mimo vozili avtomobili, izmed katerih jih je večina sledila zaviti cesti vse do

vzpetine Wasserkuppe. Odločil se je, da se bo odpeljal mimo parkirišč, vzletne in pristajalne steze, mimo restavracije in muzeja vse do hangarja, v katerem je stalo Jakobovo letalo v prikolici. Pred hangarjem bo obrnil in vzvratno zapeljal čim bližje vratom. Izstopil bo in odšel do prikolice, ne da bi se menil za prisotne. Spustil bo zavoro in jo mimo drugih prikolic počasi odvlekel do izhoda, jo pripel, okrog kljuke zavezal vlečno vrv, potisnil stikalo v vtič in vstopil v avto. Če bo šlo vse po načrtu, bo čez nekaj minut že spet zapustil teren, ne da bi s komerkoli izmenjal eno samo besedo. Medtem ko je stal za blagajno, je videl svojega petnajstletnega sina, kako je pretirano sproščeno, s ponosnim nasmehom na obrazu prihajal proti njemu po vzletni stezi, potem ko je z odliko opravil še zadnji let z ovirami.

»Dobro je bilo, kajne?«

»Kar.«

Blagajničarka ga je prijazno pogledala.

»Kako prosim?« je vprašal Lothar.

»Bi lahko, prosim, zložili nakupljeno blago na trak.«

Prevedla Amalija Maček